

Johanneksen evankeliumin selitys 43

Joh. 15:1-6

Viiniköynnös ja oksat

Olemme tässä Johanneksen evankeliumin selityksessä käsittelemässä Jeesuksen jäähyväispuhetta, jonka hän piti opetuslapsilleen viimeisellä aterialla heidän kanssaan. Edellä hän on tässä puheessaan käskenyt oppilaitaan rakastamaan toisiaan, kertonut olevansa ”tie, totuus ja elämä” sekä luvannut heille Pyhän Hengen. Nyt hän alkaa puhua uudesta teemasta.

”Minä olen tosi viinipuu, ja Isäni on viinitarhuri. Hän leikkaa minusta pois jokaisen oksan, joka ei tuota hedelmää, mutta jokaisen hedelmää tuottavan oksan hän puhdistaa liioista versoista, jotta se tuottaisi hedelmää entistä enemmän (Joh. 15:1-2).

Viimeinen ”minä olen”-kohta

Jo aiemmin olemme havainneet, että Johanneksen evankeliumissa on monia Jeesuksen ”minä olen” –sanontoja (kreik. *egoo eimi*). Niissä kaikissa on viittaus siihen, että Vanhan testamentin mukaan Jumalan nimi on Jahve, mikä taas tarkoittaa ”minä olen” (*egoo eimi*). Tämän nimenhän Jumala ilmoitti Moosekselle palavasta pensaasta käsin. Näillä ”minä olen” -sanannoilla Jeesus siis samaistaa itsensä Isarelin Jumalaan, joka ilmoitti nimekseen JHWH.

”Minä olen tosi viinipuu” on viimeinen näistä Johanneksen evankeliumin ”minä olen” –lausumista. Aiemmat ovat olleet:

- ”Minä olen elämän leipä” (Joh. 6:35)
- ”Minä olen maailman valo” (Joh. 8:12)
- ”Minä olen portti” [pelastukseen] (Joh. 10:9)
- ”Minä olen ylösnousemus ja elämä” (Joh. 11:25-26)
- ”Minä olen tie, totuus ja elämä” (Joh. 14:6)

Näissä kaikissa aiemmissa on mukana kutsu ja houkutus tulla Jeesuksen yhteyteen. ”Minä olen” –lausumista viimeinen, ”minä olen tosi viinipuu”, eroaa aiemmista siinä mielessä, että se on tarkoitettu niille, jotka *ovat jo tulleet uskomaan* Jeesukseen eli ottaneet todesta sen, että hän on elämän leipä, maailman valo, pelastuksen portti, ylösnousemus sekä tie, totuus ja elämä.

Näillekin, jo Jeesuksen yhteyteen päässeille ihmisille Jeesus on olennaisen tärkeä. Heidän koko elämänsä on kiinni hänestä, yhteydestä häneen, yhtä olennaisesti kuin viiniköynnöksen oksien elämä on kiinni siitä, että ne pysyvät yhteydessä viiniköynnöksen runkoon.

Tämä tarkoittaa sitä, että kenestäkään meistä ei tule niin uskovaista, että hän uskovaisuutensa perusteella kykenisi kestämaan elossa Jumalan yhteydessä. Jokainen kristitty on jokaisena hengellisen elämänsä hetkenä täysin kykenemätön itsensä tai uskovaisuutensa perusteella kestämaan Jumalan edessä. Jokaisella kristittyllä on kaikki se mitä hänellä on ainoastaan Jeesuksen perusteella, yhteydessä häneen.

Miksi vertauksessa on viiniköynnös?

Miksi Jeesus ottaa vertauksensa aiheeksi nimenomaan viiniköynnöksen? Varmaankin siksi, että se on Vanhassa testamentissa paljon käytetty vertaus, jolla kuvataan Israelia.

Tunnettu on Jesajan kirjan viidennen luvun laulu Herran viinitarhasta:

Minä laulan ystävästäni, laulan rakkaani laulun hänen viinitarhastaan. Ystävälläni oli viinitarha lihavalla vuorenrinteellä. Hän kuokki ja kivesi sen ja istutti siihen jaloja köynnöksiä, rakensi sen keskelle tornin ja hakkasi sinne myös kuurnan. Ja hän odotti sen kasvavan rypäleitä, mutta se kasvoi villimarjoja. - - Sillä Israelin heimo on Herran Sebaotin viinitarha, ja Juudan miehet ovat hänen ilo-istutuksensa. Ja hän odotti oikeutta, mutta katso, tuli oikeuttomuus, ja vanhurskautta, mutta katso, tuli vaikerrus (Jes. 5:1-2, 7).

Vastaavasti Jeremian kirjassa Herra sanoo Israelille:

Minä olin istuttanut sinut jaloksi viiniköynnökseksi, puhtaimmasta siemenestä; kuinka olet muuttunut minulle vieraan viinipuun villiköynnöksiksi? (Jer. 2:21)

Siksi Herra uhkaa tuhota viinitarhansa eli kansansa:

Enkö minä tällaisista rankaisisi, sanoo Herra, eikö minun sieluni kostaisi tämänkaltaiselle kansalle? Nouskaa sen tarhojen pengermille ja hävittäkää, älkää kuitenkaan siitä peräti loppua tehkö; ottakaa pois sen köynnökset, sillä ne eivät ole Herran. Sillä he ovat olleet minulle peräti uskottomat, sekä Israelin heimo että Juudan heimo, sanoo Herra (Jer. 5:9-11)

Kun Jeesus tässä Johanneksen evankeliumin viimeisessä ”minä olen” sanonnassa ilmoittaa, että ”minä olen tosi viinipuun” sillä on vissi tausta Vanhassa testamentissa. Jeesus ilmoittaa olevansa se ”jalo viiniköynnös”, se ”tosi viiniköynnös”, joka Israelin olisi pitänyt olla, mutta joka se ei ollut. (Tämä käy muuten entistäkin selvemmäksi, kun otamme huomioon, että VT:n kreikankielisessä käännöksessä kohdassa Jeremia 2:21 puhutaan nimenomaan ”tosi viiniköynnöksestä” (*aleethinos*) eikä ”jalosta viiniköynnöksestä”, joka on meidän käännöksessä. Eli sama sana kuin mitä Jeesus käytti itsestään.

Jeesus ja me häneen uskon ja kasteen kautta liitetyt hänen seuraajansa, me olemme siis todellinen Jumalan kansa. Tämä ei tarkoita sitä, että Israelin kansa olisi kokonaan hylätty Jumalan. Ei, vaan Jumalan kansan messiaaninen täyttymys saa huipentumansa Jeesuksessa ja meissä häneen liitetyissä kristityissä.

Hedelmän tuottamisesta

”Tosi viinipuun” tunnusmerkkinä on se, että se tuottaa oikeata hedelmää, kunnollisia viinimarjoja. Israel ei ollut tuottanut, ja sen lopullisena merkinä oli se, että Israelin kansan johtajat ja suurin osa kansaa oli hylännyt Jeesuksen messiaana.

Mitä on tuo hedelmä, jota meidän kristittyjen on tuotettava? Joidenkin mielestä Jeesus tarkoittaa sitä, että meidän on todistettava Jeesuksesta ja tuotettava hänelle uusia seuraajia. Toisten mielestä kyse on siitä, että Jeesuksen opetuslasten elämässä on oltava rakkautta ja hyviä tekoja, joita uskon vaikutuksesta syntyy.

Minusta tuntuu, että nuo kummatkin vaihtoehdot ovat oikein. Mutta että sittenkin hedelmän tuottamisessa on kyse jostain kokonaisvaltaisemmasta kuin kumpikaan noista vaihtoehdoista: nimittäin siitä, että yhteys Jeesuksen tuo meille kaiken. Hän on meille hengellinen ravinto eli ”elämän leipä”; hän on meille ja koko maailmalle ”valo”, pelastuksen portti, ylösnousemus ja elämä sekä tie, totuus ja elämä. Myös uusien Jeesuksen seuraajien tuottaminen kuuluu tähän samaan syssyyn. Sillä kun meissä Jeesuksen kautta on valo, elämä, hengen ravinto jne., se ei voi olla näkymättä ulospäin ja vaikuttamatta.

Mutta ei tämä tarkoita sitä, että meidän pitäisi koko ajan olla ns. ”todistamassa” tai ahdistua siitä, että mitenköhän monta ihmistä minä olen tällä viikolla saanut tulemaan uskoon.

Jumala on viinitarhuri, joka leikkaa turhat versot pois

Mitä sitten tarkoittaa se, että Jumala on viinitarhuri, joka ”leikkaa minusta pois jokaisen oksan, joka ei tuota hedelmää, mutta jokaisen hedelmää tuottavan oksan hän puhdistaa liioista versoista, jotta se tuottaisi hedelmää entistä enemmän”?

Tämän ymmärtämiseksi on tiedettävä jotain viininviljelyksestä. Se on nykyisin mahdollista täällä Suomessakin. Minullakin oli aikoinani Kirkkonummella neljä aika hienoa viiniköynnöstä, jotka tuottivat jopa satoa. Niitä täytyi tosiaan leikata kasvukauden aikana tosi rajusti. Köynnökset kasvoivat aurinkoisella terassilla hurjasti. Mutta ei jokaisessa oksassa ollut rypäleiden aihioita. Ne oli leikattava säälimättä pois, tai köynnöksillä ei riittänyt voimaa kasvattaa rypäleitä isoiksi. Ja niihinkin oksiin, joihin on tulossa viinimarjoja, niihinkin kasvoi koko ajan sellaisia sivuversoja eli ”varkaita”, jotka piti myös leikata pois. Ja versojen hujopinpitkän latvatkin pitää katkoa vähän väliä, ainakin jos tarkoituksena on saada rypäleitä.

Jeesus sanoo, että Jumala on tällainen viinitarhuri, joka leikkaa viiniköynnöksensä oksia. Se tarkoittaa, että Jumala leikkaa meistä Jeesuksen omista pois sellaisia rönsyjä, joista ei ole hyötyä sen kannalta, että me tuottaisimme hedelmää. Eli siis kaikki sellainen, mikä ei edistä sitä, että Jeesus on meille ”maailman valo” ja ”tie, totuus ja elämä” jne., kaiken sellaisen Jumala leikkaa pois. Meistä itsestämme sellainen tuntuu yleensä tosi pahalta. Meistä olisi kiva vain kasvaa ja kasvaa ja rönsyillä ja kukoistaa eri suuntiin. Mutta kaikki se kasvu ei ole hyväksi meidän Jumala-suhteemme ja hengellisen elämämme kannalta. Jumala haluaa meidän tuottavan hedelmää, ei vain rönsyilevän. Siksi hänen on käytettävä leikkausveitsee ja puhdistettava meitä vähän väliä liioista rönsyistä.

Miksi? ”Jotta se tuottaisi hedelmää entistä enemmän.”

Hedelmää tuottamattomat oksat leikataan pois

Mutta jos ihminen ei tuota lainkaan hedelmää, eli jos hän vaan rönsyilee ympäriinsä, sellainen henkilö leikataan kokonaan Jeesuksesta irti. Sellainen oli esimerkiksi Juudas. Mutta on sellaisia muitakin. He ovat ns. nimikristittyjä, joilla ei ole hengellistä elämää Jeesuksen yhteydessä.

Keitä tarkoitan? No vaikkapa sellaisia kirkkomme jäseniä, jotka eivät usko Jeesuksen nousseen kuolleista. Heitä on tilastollisten tutkimusten mukaan nykyisin jopa enemmistö kirkkomme jäsenistä. Heissä heidän saamansa kaste ei toteudu uskona Jeesukseen. Siksi he eivät tuota hedelmää eli heissä ei ole hengellistä elämää. Jumala leikkaa heidät irti ”tosi viiniköynnöksestä”.

Se ei ole meidän ihmisten tehtävänä. Se on Jumalan tehtävä. Me emme pysty luomaan tähän maailmaan ”tosi uskoviin seurakuntaa” eikä sellaista pidä edes yrittää. Mutta tämän vertauksen perusteella Jumalalla viinitarhurina on mahdollisuus ja kyky nähdä, kuka elää yhteydessä Jeesukseen ja kuka ei. Ja aika karmivaa on se, että hän itse leikkaa kokonaan pois ne, jotka eivät tuota hedelmää.

Pysykää minussa niin minä pysyn teissä

Te olette jo puhtaat, sillä se sana, jonka olen teille puhunut, on puhdistanut teidät. Pysykää minussa, niin minä pysyn teissä. Eihän oksa pysty tuottamaan hedelmää, ellei se pysy puussa, ja samoin ette pysty tekään, ellette pysy minussa. Minä olen viinipuu, te olette oksat. Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää. Ilman minua te ette saa aikaan mitään. Joka ei pysy minussa, on kuin irronnut oksa: se heitetään pois, ja se kuivuu. Kuivat oksat kerätään ja viskataan tuleen, ja ne palavat poroksi. (Joh. 15:3-6)

Jeesuksen puhuma sana eli hänestä tulleesta pelastuksesta kertova sana on se, joka vaikuttaa meissä hedelmän tuoton ja turhista rönsyistä pääsemisen.

Mitä on sitten tuo ”Jeesuksessa pysyminen”? No ainakin siitä voi todeta, että se on kristitylle ehdottoman välttämätöntä; yhtä välttämätöntä kuin viiniköynnöksen oksalle on köynnöksessä pysyminen.

Kristitty ei saa aikaan mitään, ellei pysy Jeesuksessa. Kaikki hengellinen työ, kaikki eettinen yritys, kaikki sosiaalieettinen hyvän tekeminen, kaikki on turhaa, ellei sen lähtökohtana ole Jeesuksessa pysyminen. Kaikki kirkonkin touhuaminen on turhaa, ellei se lähde Jeesuksesta. Se voi näyttää ulospäin hyvältä ja arvokkaalta rauhantyöltä ja kehitystyöltä ja vaikka miltä, mutta tosiasiaa eli Jumalan silmissä sellainen on vain kuiva oksa ilman elämää. Ne oksat kerätään ja viskataan helvetin tuleen.

Mitä Jeesuksessa pysyminen on? Se on läheistä yhteyttä häneen. Miten sellainen toteutuu? Se toteutuu armonvälineiden eli sanan ja sakramenttien ja rukouksen kautta. Jeesuksessa pysytään lukemalla ja mietiskelemällä Raamatun sanaa sekä käyttämällä usein sakramenteja. Jeesushan on aiemmin Johanneksen evankeliumissa sanonut mm. näin:

Jeesus sanoi heille: "Totisesti, totisesti: ellette te syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertaan, teillä ei ole elämää. Mutta sillä, joka syö minun lihani ja juo minun vereni, on ikuinen elämä, ja viimeisenä päivänä minä herätän hänet. Minun lihani on todellinen ruoka, minun vereni on todellinen juoma. *Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa, ja minä pysyn hänessä.* Isä, joka elää, on minut lähettänyt, ja niin kuin minä saan elämäni Isältä, niin saa minulta elämän se, joka minua syö (Joh. 6:53-57)

On kuitenkin olemassa sellaista kristillisyyttä, jossa ei juurikaan painoteta Jeesusta tai Raamattua tai rukousta tai ehtoollista. Vaan katsotaan, että Jumalan valtakunta toteutuu maailmassa ennen kaikkea sosiaalista auttamistyötä tekemällä. Tai vaikka tasa-arvoa ja demokratiaa ja vähemmistöjen oikeutta edistämällä.

Joskus varmaan tuollainenkin painotus on hyvästä. Oli miten oli, joka tapauksessa tämä Jeesuksen viiniköynnös-vertaus on otettava vakavasti. Jeesus ei saa olla vain jokin hengellinen lisä pohjimmiltaan humanistiseen auttamistyöhön. Hänen on oltava runko, josta kirkon kaikki elämä saa alkunsa. Tai jos tähän ei suostuta, on todettava tämä Jeesuksen sana:

”Ilman minua te ette saa aikaan mitään.”

Tämä pätee niin yksittäiseen kristittyyn kuin kokonaisesti kirkkokuntiin.